

Järkivihreä FORSSA

Maanläheinen edelläkävijä. Oman tiensä tekijä.

Järkivihreä FORSSA

Maanläheinen edelläkävijä. Oman tiensä tekijä.

JOHDANTO

1. FORSSAN NYKYTILANTEEN KUVAUS
2. STRATEGIAN TARKISTAMISPROSESSISTA
3. FORSSAN KUNTASTRATEGIAN KOKOKUVA
4. KUNTASTRATEGIAA KONKRETISOIVAT LINJAUSASIAKIRJAT
5. KUNTASTRATEGIAN ARVIOINTI

JOHDANTO

Kuntastrategia on lakisääteinen valtuuston hyväksymä asiakirja, jolla johdetaan kunnan kaikkea keskeistä suunnittelua, valmistelua, kehittämistä ja päätöksentekoa. Siinä päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiaa tarkistetaan vähintään kerran valtuustokaudessa.

Kuntastrategia rakentuu rehellisesti olevalle, mutta samalla se myös suuntaa tulevaan. Siksi on tärkeää, että strategiasta tunnistaa kohdekunnan ja sen ominaislaadun, mutta että se myös sisältää näyn tulevaan ja huomioi pitkälle ja laajalle ulottuvat toimintaympäristön signaalit.

Se, kuinka hyvin kokonaisuudessaan kyetään vastaamaan niin nykyisiin oman kunnan ja kuntalaisten tarpeisiin kuin tuleviin haasteisiin on kiinni oman kunnan tuntemuksesta, rohkeudesta nähdä kauas ja tehdä näyn pohjalta juuri omalle kunnalle oikeita päätöksiä sekä painottaa ja priorisoida strategian toteutusta kaikissa aikaikkunoissa.

Suomen Kuntaliitto on strategiansa 2018-2030 tausta-aineistossa kirjannut tulevaisuustutkijoiden määrittelemiä globaaleja muutosajureita, jotka strategiakaudella vaikuttavat merkittävästi kuntien toimintaan

Kärjistävä kulttuuri - **Älykkään teknologian murros** - **Ilmastonmuutos, luontokato ja hupenevat luonnonvarat** - **Yllätysten talous**

jotka edelleen näkyvät Suomessa konkretisoituvina kysymyksinä, kuten

koska kaikki Suomen kunnat toimivat keskellä

- *Ennakoimatonta globaalisuutta ja konflikteja
- *Monitoimijaisuutta
- *Identiteetti politiikkaa
- *Uusia demokratian muotoja
- *Monikulttuuristumista

- *Hyvinvointiteknologian kehitystä
- *Muuttuvia elämäntapoja
- *Algoritmien valtaa

- *Väestön ikääntymistä
- *Matalaa syntyvyyttä
- *Kaupungistumista
- *Kasvavaa maahanmuuttoa

- *Työelämän murrosta
- *Kokeilukulttuuria
- *Erilaisia organisaatioita
- *Digitalisaatiota
- *Alustataloutta

ja niiden takia ajattelua ja arjen toimintaa kunnissa haastaa vastausten löytäminen
*arvojen eriytymiseen,
vähentyneeseen luottamukseen asiantuntijoihin,
segregaatioon,
syrjäytymiseen, kestävyysvajeeseen ja monipaikkaisuuteen*

(Lähde: Kuntaliitto)

Kuinka hyvänsä muutosajureihin kunnan strategiassa vastataankaan, kolme huomioon otettavista on ylitse muiden: ihminen ja ympäristö - ja elinvoimainen kunta edellisistä huolehtimassa.

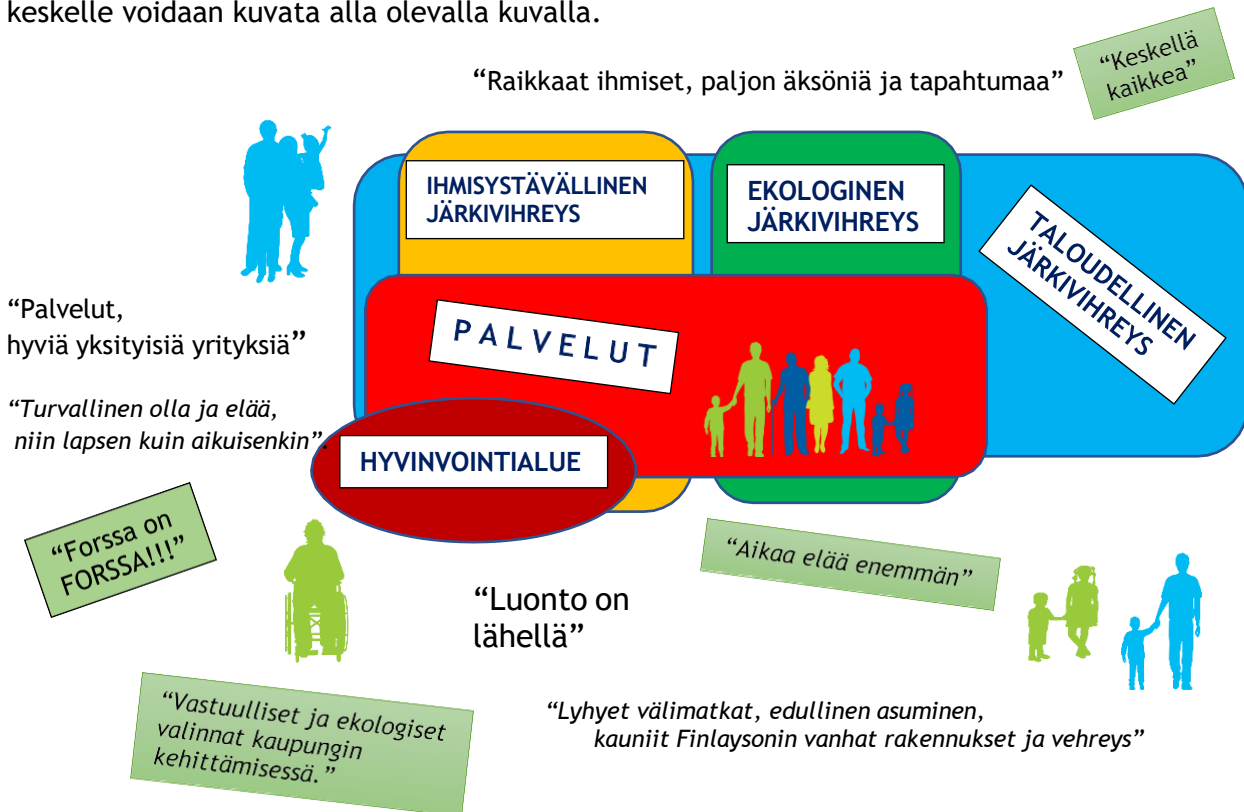
Forssassa kuntatuntemuksen taustalla on todennetun tiedon kunnioittamisesta ja tiedolla johtamisesta, mutta ennen kaikkea se syntyy kunnan asukkaiden ja kunnassa toimivien yhteisöjen ja yritysten kuulemisesta ja osallistamisesta sekä heidän ja kuntatoimijoiden aidosta vuoropuhelusta.

Vaikka kuntastrategia on kunnan merkittävimpana asiakirjana ennen kaikkea kuntajohtamisen väline, sillä on myös muita merkityksiä ja sen arvo määrittynyt eri kokijoille ja tahoille eri tavoin:

- kuntastrategialla erottaudutaan, ilmaistaan edelläkävijyyttä
- kuntastrategia on avain vertailuun ja parantamiseen, siihen, kuinka kunta eri toiminnoiltaan ja tunnusluvuiltaan vertautuu verrokkeihin ja kuinka kunta täyttää tai ylittää sille asetetut lakisääteiset vaateet
- kuntastrategia luo yhteisöllisyyttä ja rakentaa kunnan omaa ja asukkaidensa identiteettiä

Kuntastrategian erilaiset merkitykset asettavat strategian sisällölle ja muodolle sekä siitä viestimiseen merkittäviä haasteita. Koska onnistuneinkin kuntastrategia on vain asiakirja, kaikkein suurin haaste on kuitenkin eri toimijoiden strategiaan sitoutuminen ja sen todentuminen arjessa. Avaimina onnistuneeseen strategian toteuttamiseen Forssassa ovat strategiaperustainen johtaminen ja päätöksenteko, osallistaminen ja jatkuva arviointi.

Tarkistetun kuntastrategian lähtökohtana ovat Forssan vahvuudet eli se, missä olemme asukkaiden mielestä hyviä. Strategian sydämenä sykkii edelleen forssalainen järkivihreys, jonka kolmikantaista määrittelyä ja omavalintaista sijoittumista ajantasaisten muutosajureiden keskelle voidaan kuvata alla olevalla kuvalla.

1. FORSSAN NYKYTILANTEEN KUVAUS

Forssa on seutukaupunki Helsingin, Tampereen ja Turun keskellä, jossa on erinomaiset palvelut ja arki sujuvaa. Erityisesti meidät tunnetaan loistavista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä laatupalkituista koulutusmahdollisuuksista. Meillä Unicefin lapsiystävällisessä kunnassa on erinomaiset ja nykyaikaiset ja varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut, joista loistavin esimerkki on vastavalmistunut Akvarellin päiväkoti ja koulu. Myös vapaa-aikapalvelut ovat poikkeuksellisen monipuoliset.

Forssassa on Kanta-Hämeen alhaisin veroprosentti ja kaupungin talous on tasapainossa. Kaupunki ja forssalaiset yritykset ovat yhdessä sitoutuneet toteuttamaan kestäväää kasvua ja kaupunkilaisten hyvinvointia järkivihreyttä toteuttaen.

2. STRATEGIAN TARKISTAMISPROSESSISTA

Forssan voimassa oleva kuntastrategia hyväksyttiin 9.9.2019. Kuluva valtuustokauden alussa todettiin sen olevan pääpiirteittään ajantasainen ja visioltaan oikean suuntainen, joten päätettiin toteuttaa strategian arviointiprosessi, joka tähtäisi strategian päivitykseen. Päätös tarkistusprosessin aloittamisesta tehtiin valtuustoseminaarissa syksyllä 2021, jolloin tarkasteltiin Forssan palveluja ja mahdollisuuksia suhteessa muuttuvaan toimintaympäristöön sekä pohdittiin voimassa olevan strategian päivitystarpeita. Tarkistuksen tavoitteiksi määriteltiin nykyisen strategiakokonaisuuden selkeyttäminen ja tavoiterakenteen tiivistäminen. Lisäksi painotettiin tarkistusprosessin toteutuksessa eri toimijatahojen kuulemista ja yhteistä keskustelua. Prosessi rakentuikin kuulemisfoorumeista, joissa hyödynnettiin myös sähköisiä työvälineitä.

Varsinainen työskentely ajoittui vuoden 2022 toukokuusta-marraskuulle. Työskentelyyn osallistui kaupunginvaltuusto ja kaupungin johtoryhmä, joiden lisäksi ajatuksiaan kuntastrategian voimassa olevasta versiosta ja sen päivitystarpeista kutsuttiin jakamaan kaupungin toimialojen ja konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen edustajat sekä yrittäjät. Kuntalaisia osallistettiin sekä lähitapaamisissa manuaalisin keinoin että sähköisten välineiden avulla.

Tarkistusta varten materiaalia ja kommentteja kerättiin:

- *Kaupunkiorganisaatiolta/toimialoilta huhtikuussa 2022*
- *Konserniyhtiöiltä ja -yhteisöiltä huhtikuussa 2022*
- *Valtuustoseminaarissa 3.-4.5.2022*
- *Yrittäjiltä toukokuussa 2022*
- *Kuntalaisilta kesä-elokuussa 2022*
- *Aluekehittämisen asiantuntijayritys MDI:ltä syyskuu 2022*
- *Kaupunginhallitukselta ja valtuustolta elo-marraskuussa 2022*

Lähtilaisuuksissa käytyjen keskustelujen ja manuaalisten lomakekyselyjen lisäksi materiaalin kokoamiseen käytettiin sähköisistä välineistä ja alustoista Howspace -alustaa, TEAMS:a ja Webropol -ohjelmaa. Prosessista viestittiin kaupungin internetsivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

3. FORSSAN KUNTASTRATEGIAN KOKOKUVA

VISIONA VAHVASTI: JÄRKIVIHREÄ FORSSA 2030

Forssan tarkistetun kuntastrategian ytimenä on edelleen ajatus JÄRKIVIHREYDESTÄ, joka on forssalainen tapa edistää forssalaisten hyvinvointia ja Forssan elinvoimaa kestävän kehityksen periaatteita aktiivisesti toteuttaen.

Järkivihreys on osa yhteisöllisyyttä ja se koskee kaupunkiorganisaation ohella forssalaisia yrityksiä, oppilaitoksia, yhdistyksiä ja järjestöjä sekä yksityishenkilöitä. Järkivihreys on ihmisten tekoja ihmisille. Järkivihreä toiminta tuottaa tulevaisuutta ja tukee ihmisen ja luonnon vuoropuhelua.

Ekologisella järkivihreydellä tullaan saavuttamaan tavoitteet jätteettömästä, päästöttömästä ja ylikulutuksettomasta kaupungista vuoteen 2050 mennessä (Fisu). Ihmisystävällinen järkivihreys tavoittelee forssalaisten yhdenvertaisuutta ja hyvää elämää sekä hyvinvoinnin edistämistä monipuolisesti ja ennaltaehkäisevästi. Taloudellinen järkivihreys luo perustan ja mahdollistaa elinvoimaisuuden Forssalle ja hyvinvoinnin forssalaisille koko strategiakaudella.

STRATEGIAN TAVOITERAKENTEESTA

Forssan strategia suuntaa visioonsa kolmen strategisen teeman: taloudellisen, ihmisystävällisen ja ekologisen järkivihreuden kautta. Kuhunkin strategiseen teemaan on määritelty kolme strategista tavoitetta:

Taloudellinen järkivihreys

- Erinomaisesta yrittäjätaloudestaan tunnettu Forssa
- Välittävän ja arvostavan johtamistoiminnan Forssa
- Ajantasaisen organisaation ja innovatiivisen toimintakulttuurin Forssa

Ihmisyystävällinen järkivihreys

- Hyvinvoivan kuntalaisen Forssa
- Yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet takaava Forssa
- Omaleimainen ja historiastaan ylpeä Forssa

Ekologinen järkivihreys

- Ilmastomuutosta hillitsevä ja kestävyteen sitoutunut Forssa
- Kiertotalouden edelläkävijä - Forssa
- Luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuutta ja tasapainoa vaaliva Forssa

Strategiset tavoitteet konkretisoidaan palveluihin ja kaupungin toimintaan valtuustokausittain strategiaa täydentävissä linjausasiakirjoissa ja vuosittain talousarviokirjassa. Linjausasiakirjat laaditaan kuluvalle valtuustokauden aikana ja sen jälkeen niiden sisältöjen toteutumista arvioidaan valtuustokausittain siten, että ko. arvioinnit ovat käytettävissä voimassa olevaa kuntastrategiaa tarkistettaessa tai uutta laadittaessa. Talousarviossa esitetään talousarviovuodelle palveluittain/palvelualueittain kuntastrategiaa toteuttavat tavoitteet sekä niiden saavuttamiseksi tehtävät toimenpiteet.

JÄRKIVIHREÄ FORSSA, jossa
kolme strategista teemaa, joilla kullakin
kolme strategista tavoitetta, jotka
 konkretisoidaan teemoittain valtuustokausittain laadittavissa
kolmessa linjausasiakirjassa sekä vuosittain talousarviokirjassa.

Strategian toiminnallistaminen ulottuu aina palveluyksikkö- ja työntekijätasolle käyttösuunnitelmissa ja kehitys-/tavoitekeskusteluissa. Käyttösuunnitelmatason strategiaa toteuttavat toimenpiteet voidaan esittää myös palveluiden vuosisuunnitelmissa.

ARVIOINTI MITTAAMINEN

4. KUNTASTRATEGIAA KONKRETISOIVAT LINJAUSASIAKIRJAT

Järkivihreän Forssan strategiset tavoitteet konkretisoidaan kolmessa linjausasiakirjassa. Parhailaan valmistelussa olevat asiakirjat pitävät sisällään edustamaansa substanssiin perustuvat sisällöt ja rakenteen, mutta ne myös kiinnittyvät kuntastrategiaan ja toteuttavat järkivihreyden eri teemoja tavoiteasetannallaan ja toimenpiteillään.

TALOUDELLINEN JÄRKIVIHREYS -> Elinvoimaselvitys - ja ohjelma
 IHMISYSTÄVÄLLINEN JÄRKIVIHREYS -> Laaja Hyvinvointikertomus
 EKOLOGINEN JÄRKIVIHREYS -> Ekologisen järkivihreyden -ohjelma

Ko. linjausasiakirjoilla on omat laadinta- ja arviointiaikataulunsa, jotka linkittyvät kuntastrategiatyön aikatauluihin siten, että ne muun muassa tuottavat merkittävästi ja monipuolisesti dataa ja analyyseja strategiatyössä hyödynnettäväksi.

TALOUELLISEN JÄRKIVIHREYDEN KESKIÖSSÄ ELINKEINOPOLITIIKAN LINJAUSASIAKIRJA

Forssan kaupungin tavoitteena on edistää Forssan seudun yrityskehityksen (FYK) johdolla koko seutukunnan elinvoimaa yhteistyössä muiden seutukunnan kuntien sekä yritysten kanssa.

Panostus yrityspalvelujen kokonaisuuteen tukee alueella yritysten kasvua ja sitä kautta työllisyyttä alueella. Elinkeinotulokulma infrasuunnittelussa vaikuttaa yrityksiin haluun sijoittautua alueelle. Osaava työvoima ja koulutuksen saatavuus ovat osa elinkeinopolitiikkaa, millä on iso merkitys alueella työskenteleville yrityksille. Yritysvaikutusten arviointi ja Forssan seudun yhteistyön kehittäminen oman talousalueen hyväksi ovat tekoja, joista hyötyvät kaikki.

Elinkeinopolitiikan linjausasiakirjana tulee toimimaan elinvoimaohjelma, jonka tavoitteena on seudun kestävä talouskasvu ja arvona rakentaa yhdessä seudun innovaatioista todellista kilpailuetua.

HYVINVOINTIKERTOMUS KUNTALAISEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN TUKENA

Strategisista teemoista Ihmisystävällisen järkivihreys keskittyy kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseen, mikä on lainsäädännössä määritelty yhdeksi kunnan päätehtävistä. Vuoden 2023 alussa toteutettava alueuudistus ja hyvinvointialueiden perustuminen vaikuttaa merkittävästi Forssan hyvinvointityön kokonaisuuteen. Aiemmin pääsääntöisesti seudullisena toteutettu hyvinvoinnin edistämistyö fokusoituu jatkossa kuntaan, hyvinvointialueille sekä niiden yhdyspintaan.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi tehtävän työn kokonaisuutta (vrt. Hy-Te-Tu -työ) toteutetaan monialaisesti ja monitoimijaisesti eri palveluissa ja sitä koordinoidaan ja johdetaan merkittävilta osin hyvinvointikertomus -asiakirjan avulla.

Ihmisystävällistä järkivihreyttä ja sen strategisia tavoitteita toteuttava hyvinvointikertomus sisältää kaksi toisiaan täydentävää osiota, joista toinen - kertomus -osa - keskittyy aiemmin asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointiin sekä kunnan hyvinvoinnin tilan indikaattoriperustaiseen kuvaamiseen ja toinen - suunnitelma -osa - sisältää seuraavien vuosien hyvinvointityön painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet. Em. osat voidaan laatia yhtenä tai erillisinä asiakirjoina - yhdessä ne muodostava laajan hyvinvointikertomuksen.

Hyvinvointikertomusta täydentävät useat erillissuunnitelmat ja tavoiteasiakirjat, jotka voivat keskittyä tietyn väestöryhmän hyvinvoinnin edistämiseen ja palveluiden kehittämiseen (esim. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tai Forssan seudun suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palveluiden järjestämiseksi ja kehittämiseksi) tai ennaltaehkäisevien palvelujen toteuttamiseen (esim. Ennaltaehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma).

SUUNNITELMALLISESTI KOHTI KATTAVAMPAA EKOLOGISTA JÄRKIVIHREYTTÄ

Osana uutta kaupunkistrategiaa toteutetaan ekologisen järkivihreyden tiekartta. Tiekarttatyöstä vastaa kaupungin johtoryhmä.

Tiekartassa kootaan kaupungin tekemät sitoumukset resurssiviisauteen, kiertotalouteen ja vähähiilisyyteen yhden toimintamallin alle, joka jatkossa ohjaa ja velvoittaa kaupunkia edistämään niitä konkreettisten toimenpiteiden kautta. Myös yritysten siirtymistä kohti kiertotaloutta kannustetaan. Tiekartta kootaan yhteistyössä valittujen sidosryhmien kanssa. Tiekartan avulla edistetään kansallisen kiertotalousohjelman mukaista siirtymää kohti hiilineutraalia kiertotalousyhteiskuntaa. Tiekartasta tehdään sähköinen, visuaalinen ja sen toteuttamista varten luodaan mittarit. Kaupunginvaltuusto hyväksyy valmiin tiekartan osana päivitettyä kaupunkistrategiaa.

Tiekartan rakentamista osaksi strategiaa koordinoi osaltaan ilmastotyöryhmä. Tavoitteena on valita tiekartan painopistealueet, nimetä tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sekä tiekartan toteutuksen tapa. Ilmastotyöryhmä toimii yhteistyössä kaupungin johtoryhmän kanssa, jotta tiekartta ja sen toimintasuunnitelma saadaan vakiinnutettua osaksi kaupungin toimintaa. Tiekarttatyötä valmistellaan teemakohtaisissa työpajoissa. Työpajat ovat avoimia kaupungin henkilöstölle ja niihin kutsutaan teemakohtaisesti asiantuntijoita.

Tiekartta sisältää kaupunkistrategian mukaiset strategiset tavoitteet ja niihin liittyvät Fisu-verkoston tavoitetilat:

1. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen
 - Vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 60-80 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 määrästä
 - Kulutusperäisen hiilijalanjäljen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 määrästä
2. Kiertotalouden edistäminen
 - Kotitalousjätteen määrä Fisu-kuntien seuduilla vähenee, ja kierrätysaste kasvaa saavuttaen 65 %:n määrän vuoteen 2030 mennessä
3. Luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuus ja tasapaino

5. KUNTASTRATEGIAN ARVIOINTI

Strategian sisältöjen ja tavoitteiden osumatarkkuuden ja ajantasaisuuden arviointia - tehdäänkö oikeita asioita? - tehdään erityisesti uuden valtuustokauden alussa kuntastrategian lakisääteistä laadinta- tai tarkistusprosessia toteutettaessa. Huomioiden toimintaympäristön nykyisen nopean ja suurivolyymisen muutoksen on kuitenkin tarkoituksenmukaista arvioida strategian toteutuksen painoalueiden osumatarkkuutta vuosittain. Strategian sisältöjen ja tavoitteiden arvioinnissa merkittävin arvioijataho on ylin luottamushenkilö- ja viranhaltijajohto. Strategian toteuttamisen arviointi - tehdäänkö niitä asioita, mitkä on sovittu tehtäväksi? - on lyhyemmän aikavälin arviointia ja sitä on hyvä toteuttaa monitahoarviointina. Tällöin arvioijina toimivat kuntatoimijoiden ohella ainakin yksittäiset kuntalaiset, 3. ja 4. sektorin toimijat, paikalliset yrittäjät sekä muut merkittävimmät kaupungin yhteistyökumppanit.

Vastuun strategian kohdentumisesta oikein sekä sen toteutumisesta kantaa kaupunginvaltuusto ja muut demokraattisesti valitut luottamushenkilötoimielimet yhdessä kaupungin työntekijöiden kanssa. Mandaatilla toimiville kuntatoimijoille luontaisia toimintatapoja ovat valmisteluun keskittyvät seminaarit ja iltakoulut sekä päätöksentekoon fokusoituva kokoustyöskentely. Strategian arviointiin liittyen em. toimintatapoja jatketaan edelleen. Kuntalaisille, yhteistyökumppaneille - vaikkapa yrittäjille ja 3. sektorin toimijoille - tullaan tarjoamaan monipuolisempia ja toiminnallisempia osallistumisen muotoja strategian mukaisiin teemoihin liittyen. Osittain em. kuulemisen muodot toteutetaan teemojen merkittävimpien linjausasiakirjojen toteutuksen ja arvioinnin yhteydessä, mutta esimerkiksi ilmiö-, teema- ja kokemusasiantuntijakeskusteluja ja -tapaamisia hyödynnetään myös suoraan strategisten tavoitteiden toteutumista arvioitaessa.

SUUNNITELMA FORSSAN KUNTASTRATEGIAN ARVIOINNIN KOKONAISUUDEKSI				
ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOIJAT	ARVIOINNIN AIKAIKKUNA	ARVIOINNIN MUODOT	HUOMIOITAVAA
<i>Strategian sisältö ja tavoitteet</i>	Kh, kv, jory Luottamushenkilöt, kuntalaiset, henkilöstö, yhteistyökumppanit yms.	Vuosittain tai joka toinen vuosi Valtuustokaudella	Ilmiöt ja tulevaisuus -seminaari Strategiatorit, kyselyt, haastattelut, teema-, ilmiö- ja kokemusasiantuntija-keskustelut	Seminaari myös Forssan julkisuus-kuvaa ja brändiä rakentamassa
<i>Strategian toteuttaminen</i>	Luottamushenkilöt, kuntalaiset, henkilöstö, yhteistyökumppanit yms.	Useamman kerran vuodessa	Osavuosikatsaukset, tilinpäätös, itsearviointit, tunnuslukuarviointit	Sähköisinä työvälineinä mm. Tane, LATO, Howspace
<i>Strategiaa täydentävät asiakirjat</i>	Asianomaiset toimijat viiteryhmineen	Asiakirjan oman aikataulun mukaisesti, mutta kuitenkin siten, että arviointit on saatavilla kuntastrategiaa tarkistettaessa	Asiakirjoissa määritellysti	

*Forssa on syntynyt ideasta valjastaa kosken voima kehuukoneisiin.
Sama edistyksellinen ajattelu on jatkunut vuosisatojen yli.
Sitä, minkä Forssa Yhtiöiden perustaja Axel Wahren aloitti,
me kutsumme nykyään järkivihreydeksi.
Se tarkoittaa kestäviä tekoja
tämän päivän kaupunkilaisille
ja tulevaisuudelle.*